

Carmen Iordăchescu

Luminița Mincă

Să dezlegăm tainele textelor literare

clasa a III-a

semestrul 1

Editura CARMINIS

CUPRINS

I. RECAPITULĂM DIN CLASA A II-A	4
II. POVEȘTILE PĂMÂNTULUI	
<i>Spiridușul cel bun al cărții</i> , după Ada Teodorescu	7
<i>Povestea pământului și a muncii</i>	11
<i>Cu nasul în carte</i> , după Nina Cassian	14
Recapitulare	17
III. CĂLĂTORIE PE UN NOR	
<i>Furtuna</i> , după Ruth Stiles Gannett	20
<i>Țara lui Vreau-și-primesc</i> , după André Maurois	24
<i>O vizită la Cumuleta</i> , după George Ricus	28
Recapitulare	33
IV. DIN LUMEA REALĂ, ÎN LUMEA TEXTULUI	
<i>Ruxi</i> , după Matthew Lipman	36
<i>Cocoș de munte fotografiat</i> , după Ionel Pop	39
<i>Perla de scoică</i>	42
<i>Casa lui Tomi</i> , după Adrian Oprescu	46
Recapitulare	48
V. PLANTELE ȘI ANIMALELE AU POVEȘTEA LOR	
<i>Povestea florii-soarelui</i> , după Tudor Pamfile	51
<i>Puiul de elefant</i> , după Rudyard Kipling	55
Recapitulare	60
VI. SEMNELE NESCRISE ALE NATURII	
<i>Semnul de iarbă</i> , după Silvia Kerim	63
<i>Natura nu te iartă</i> , după Passionaria Stoicescu	69
Recapitulare	73
Recapitulare semestrială	77

II. POVEȘTILE PĂMÂNTULUI

Spiridușul cel bun al cărții

după Ada Teodorescu

• Înțelegerea textului. Comunicare •

1 Marchează cu „x” răspunsul corect.

- Textul este:
- a) în proză b) literar c) o scrisoare
 în versuri nonliterar o povestire

Acest text prezintă:

- viața Spiridușului celui bun al cărții
 neînțelegerile dintre cei doi spiriduși
 calitățile și rolul (rostul) Spiridușului celui bun

2 Completează enunțurile scriind cuvintele potrivite.

Spiridușul cel bun al cărții locuiește într-o _____ ,
între _____ aceștia. Atenția lui este îndreptată asupra scrierii _____ , dar
și asupra sensurilor _____ . Rostul său este să le amintească copiilor _____
pe care membrii familiei le citesc acestora _____ , la culcare.

(carte de povești, seara, filele, corecte, cuvintelor, poveștile)

3 Care crezi că este întrebarea pe care Spiridușul cel bun a ghicit-o pe fețele cititorilor?

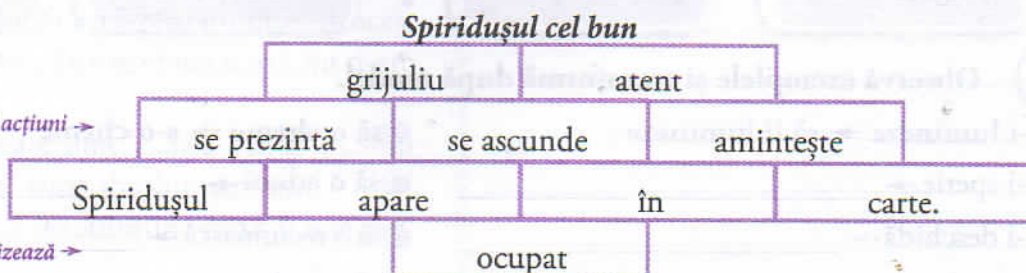
4 Caracterizează-l pe Spiridușul cel rău după modelul Spiridușului celui bun, prin metoda Cvintetului.

Două însușiri →

Trei cuvinte care exprimă acțiuni →

O propoziție formată din patru cuvinte →

Un cuvânt care îl caracterizează →

Spiridușul cel rău

Două însușiri →

Trei cuvinte care exprimă acțiuni →

O propoziție formată din patru cuvinte →

Un cuvânt care îl caracterizează →

5

Continuă oral, împreună cu colegul de bancă, dialogul dintre Spiridușul cel bun și Spiridușul cel rău. Scrie două replici.

Joce de rol

Spiridușul rău (frecându-și mâinile): – *Mi-a venit o idee grozavă!*

Spiridușul bun: – *Te văd foarte încântat. Despre ce e vorba?*

Spiridușul rău (cu mândrie): – *La noapte mă transform în Spân și fac o „ghidușie“ de o s-o țină minte Dănuț multă vreme!*

Spiridușul bun: – *Cum așa?*

Spiridușul rău: – *După o sperietură un copil neatent se face mai cuminte!*

Spiridușul bun (curios): – *Aha! Și care e planul?*

Comunicare

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •

1

Leagă cuvintele care au sens asemănător.

întâmplare ○
de necrezut ○
a se abate ○
zuluf ○
învățăminte ○
poznă ○
slugă ○

○ povețe
○ a se îndepărta
○ servitor
○ eveniment
○ trăsnaie
○ incredibil
○ cârlionț

2

Unește cuvintele cu sens opus.

zburdalnic ●
a (se) lumina ●
clar ●
pedeapsă ●
necaz ●
astămpăr ●
a se împrieteni ●

● neclar
● a se învrăjbi
● răsplată
● a (se) întuneca
● neastâmpăr
● liniștit
● bucurie

3

Observă exemplele și transformă după model.

● să-i lumineze → să îi lumineze

● să o cheme → s-o cheme

● să-i sperie → _____

● să o aducă → _____

● să-i deschidă → _____

● să o recunoască → _____

● să-i pedepsească → _____

● să o vadă → _____

4 Observă înțelesurile expresiilor care pornesc de la cuvântul „grijă“. Integrează apoi în enunțuri aceste expresii.

- *cu grijă* – cu atenție
- *fără grijă* – liniștit
- *a purta de grijă* – a se preocupa
- *a avea grijă de ...* – a îngriji, a supraveghea
- *a intra la griji* – a se îngrijora
- *a duce grija* – a se interesa de ...
- *a nu duce grija* – a nu se îngrijora
- *a da în grija cuiva* – a încredința

5 Citește și observă diferența în pronunția cuvântului colorat.

- ✿ Împăratul avea o **haină** scumpă.
- ✿ Mama vitregă a Cenușăresei era **haină**.

6 Desparte în silabe cuvintele:

- scriitor → _____
- iezi → _____
- copiii → _____
- învățăminte → _____
- zburdalnic → _____
- neastâmpărat → _____

7 Explică oral semnele de punctuație.

- În visul lui Matei apare Spiridușul cel bun al cărții care îi spune:
- Bine te-am găsit, Matei! Cum ți s-a părut povestea pe care ți-a citit-o la culcare tatăl tău?
 - Fii binevenit în visul meu, Spiridușule! Povestea a fost minunată! Tatăl meu este un adevărat povestitor.
 - Când vei mai crește și vei reuși să citești, vei desluși singur tainele poveștilor, spune spiridușul cu emoție în glas.
 - Îmi doresc să cresc cât mai repede! zise entuziasmat copilul.

8 Reguli de prezentare

- a) Când îți este prezentat un copil, se poate întâmpla să nu îi înțelegi sau să nu îi reții numele. În acest caz, rogi să ți se repete: „Te rog să mă scuzi, nu ți-am reținut numele.“
- b) Formulele „Îmi pare bine“, „Mă bucur“, „Sunt bucuros să te cunosc“ sunt absolut necesare.
- c) Un bărbat se ridică întotdeauna când îi este prezentată o persoană.

9 Prezintă-te colegilor după modelul Spiridușului bun.

Casa lui Tomi

după Adrian Oprescu

• Înțelegerea textului. Comunicare •

1 Bifează răspunsurile potrivite:

- Povestirea „Casa lui Tomi“ este un text:

nonliterar/informativ literar/liric literar/povestire

- Locul în care se petrece acțiunea este:

curtea casei în casă în grădina din spatele casei

- Mesajul textului exprimă următoarea idee:

oamenii trebuie să aibă grijă de animalele lor
 oricine se obișnuiește repede cu ceea ce este confortabil
 animalelor trebuie să le asiguri tot confortul

2 Răspunde la întrebări.

- a) Cine este stăpânul lui Tomi?
b) Cu ce scop a pus stăpânul paiele în cușca câinelui?
c) De ce a montat prietenul lui Tomi o așa-zisă ușă la cușcă?

3 Încercuiește trăsăturile lui Tomi, așa cum reies din comportamentul acestuia.

- încăpățânat ● fricos ● ascultător ● amuzant ● inteligent
● prietenos ● dresat ● înfricoșător ● rău ● turbat

4 Scrie adevărat (A) sau fals (F) în dreptul enunțurilor.

Tomi este prietenul cel mai bun al stăpânului său.

Stăpânul a confecționat el însuși o cușcă pentru câinele său.

De la început, cățelul a acceptat cu bucurie noul lui adăpost.

Tomi s-a tolănit în cușcă după ce a mirosit paiele puse de stăpân acolo.

Proprietarul a confecționat o ușă dintr-o foaie de tablă.

În timpul îmbunătățirilor aduse cuștii, Tomi a stat în preajma stăpânului său.

Cățelul a înțeles repede că acea cușcă era de-acum casa lui.

Tomi este un cățel inteligent.

5 Ai un animal? Cum te porți cu acesta? Ce faci pentru a-l îngriji?

6 **Piesă de teatru!** Dramatizează (pune în scenă) acest text. Realizează un dialog între stăpân și câinele său, astfel încât să evidențiezi întâmplările din text.

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •

1 Unește cuvintele care au sens asemănător. 2 Unește cuvintele cu sens opus.

curte ○
a invita ○
dără ○
adulmecă ○
limită ○
a înșfăca ○
a o zbughi ○
caraghios ○

○ margine
○ urmă
○ comic
○ a fugi
○ ogradă
○ a pofti
○ miroase
○ a apuca

înăuntru ○
a se împotrivi ○
limpede ○
conștient ○
intrare ○
rigid ○
perfect ○
a se obișnui ○

○ a accepta
○ a se dezobișnui
○ imperfect
○ turbure
○ inconștient
○ ieșire
○ în afară
○ flexibil

3 Observă sensul și scrierea cuvintelor colorate, apoi alcătuiește și tu alte propoziții cu acestea.

- Maria **mi-a** înapoiat cartea pe care i-am împrumutat-o.
- Nea Gheorghe are la stână o **mia** albă ca spuma laptelui. (silabă miá)
- Am pus în pușculiță **mia** de lei primită de la bunici. (silabe mí-á)

4 Cuvântul „a socoti“ are mai multe sensuri. Citește enunțurile și scrie între paranteze sensurile corespunzătoare fiecărui enunț.

- Fratele meu **a socotit** corect exercițiul. (_____)
- Tata **a socotit** bine plecarea în această excursie. (_____)
- **A socotit** că ar fi bine să asculte sfaturile primite. (_____)

5 **Ești magician!** Rescrie astfel încât să dispară cratima. Explică oral folosirea cratimei în aceste situații.

- să-i fac un pat ⇨ să îi fac un pat
- n-a mișcat un deget ⇨ _____
- s-o zbughească afară ⇨ _____
- nu-i auzeam respirația ⇨ _____

Recapitulare

I.

Aripi de Aur

(Poveste populară)

A fost odată o regină, și regina aceasta a fost **închisă** de sora ei într-o temniță. Și cum temnița era situată pe un vârful de munte, nimeni nu avea cum să ajungă la ea să o salveze.

Cele trei fiice ale sale erau **mâhnite** că nu găseau niciun bărbat vrednic să o salveze pe regină. Într-una din zile, fetele **începură** a plânge cu lacrimi amare.

Dar iată că în calea lor **apăru** un spiriduș, care, aflând **necazul** fetelor, grăi către ele:
– Mai știu eu un **tânăr** vrednic: îi zice Aripi de Aur. El poate zbura până în vârful muntelui și o poate salva pe regină.

1 Indică principalele informații cuprinse în text.

- a) Titlul textului este: _____
- b) Textul are _____ alineate.
- c) Personajele care apar în text sunt: _____
- d) Timpul întâmplării: _____
- e) Locul acțiunii: _____
- f) Evenimentul: _____
- g) Cel mai important moment al textului: _____

2 Delimitează pe text fragmentele.

3 a) Citește primul fragment al textului, apoi află și scrie despre cine se povestește.

b) Ce i se întâmplase reginei?

4 Citește al doilea fragment al textului, apoi scrie despre cine se povestește și ce face.

5 Citește al treilea fragment al textului, apoi scrie despre cine se povestește și ce face.

6 Scrie două motive pentru care fiicele reginei erau supărate.

7 Cu ajutorul informațiilor obținute în urma rezolvării exercițiilor 2, 3, 4, 5 și 6, realizează planul simplu de idei al textului.

Planul simplu de idei al textului

1. _____
2. _____
3. _____

8 Completează următoarele enunțuri cu informații din text:

- A fost odată _____.
- Regina a fost închisă de sora ei într-o _____ situată pe un vârf de munte și nimeni nu avea cum să _____.
- Fiicele reginei erau mâhnite că nu găseau _____.
- Un spiriduș, aflând necazul fetelor, le povesti despre un _____ pe nume _____.

9 Argumentează de ce tânărul poartă numele Aripi de Aur.

10 Povestește oral textul, folosindu-te de planul simplu de idei.

11 Alcătuieste idei principale după cele trei imagini:

1. _____
2. _____
3. _____

12 Creează oral un text, pornind de la ideile desprinse din imaginile de la exercițiul 11.

II. **1** Scrie:

a) cuvinte care au sens asemănător cu al celor subliniate în text:

☆ _____	☆ _____
☆ _____	☆ _____
☆ _____	☆ _____

b) cuvinte cu sens opus celor colorate în text:

✿ _____	✿ _____
✿ _____	✿ _____
✿ _____	✿ _____

2 Alcătuieste enunțuri cu sensurile diferite ale cuvântului „mai“.

✿ _____

✿ _____

3 A. Completează dialogurile cu formulele potrivite.

Joe de rol

a) – Domnule învățător, să merg până la bibliotecă? întreabă sfioasă Ionela.	b) Anghel se întâlnește cu colegul său, Marin, în parc.
– Bineînțeles, răspunde blând învățătorul.	–, Marin! Jucăm fotbal?
Ionela intră în bibliotecă:	–, Anghel! Sigur!
–	– să aduci tu mingea?
–, Ionela!	– Imediat! Dar să mai ai cinci minute răbdare, să sosească și Alin.
– Aș vrea, frumos, să-mi împrumutați cartea „Dumbrava minunată“ de Mihail Sadoveanu.	– Bine, îl așteptăm.
– Este aici. Poftim!	–
Fetița ia cartea și îi spune doamnei bibliotecare:	pentru înțelegere!
–	
–, Ionela.	

B. Realizează un dialog cu colegul de bancă pe baza uneia dintre următoarele teme: *La medic, La librărie, În recreația mare, La magazinul de fructe și legume.*

Recapitulare semestrială

Citește textul.

Bulgărele de zăpadă (fragment)

de Edmondo de Amicis

Ninge, ninge întruna. În dimineața aceasta, când plecam de la școală, s-a petrecut o întâmplare urâtă cu zăpada. Un grup de elevi, de cum au cotit-o pe Corso, au și început să arunce cu bulgări de zăpadă, din zăpada aceea plină de apă, care face bulgării tari și grei ca pietrele. Pe trotuare trecea multă lume. Un domn strigă:

– Încetați, ștregarilor! și, în aceeași clipă, de pe partea cealaltă a străzii, se auzi un țipăt ascuțit; era un bătrân care își pierduse pălăria și se clătina, acoperindu-și fața cu mâinile, iar lângă el un copil striga:

– Ajutor! Ajutor!

Imediat a alergat lume din toate părțile. Fusesse lovit de un bulgăre la un ochi. Toți copiii au luat-o la fugă, care încotro, cât ai clipi, iute ca săgețile. Eu mă aflam în fața librăriei, unde intrase tatăl meu, când i-am văzut venind în goana mare pe câțiva dintre colegii mei care s-au amestecat printre ceilalți de lângă mine și s-au prefăcut că privesc vitrinele: era Garrone cu obișnuita lui bucată de pâine în buzunar, Coretti, zidărașul, și Garoffi, cel cu timbrele. Între timp, în jurul bătrânului se adunaseră o mulțime de oameni și un sergent și alte persoane alergau încoace și încolo amenințând și întrebând:

– Cine e? Cine a fost? Tu ești? Spuneți cine a fost? și se uitau la mâinile copiilor, să vadă dacă le aveau sau nu ude de zăpadă. Garoffi era lângă mine: mi-am dat seama că tremura tot și era alb la față, ca un mort.

1 Completează harta textului:

Autorul

Titlul textului

Timpul

Locul

Personajele

Evenimentul

Învățătura textului

Sentimentele mele legate de acest text

2 Formulează celelalte idei principale din text.

1. Niște elevi se bat în stradă cu bulgări de zăpadă.

2. _____

3. _____

4. _____

3 Răspunde la întrebări și motivează.

a) Ce s-a întâmplat cu victima?

b) De ce toți copiii au luat-o la fugă după incident?

c) Unde se afla Enrico, băiatul care povestește întâmplarea?

d) Ce elevi s-au strecurat pe lângă colegul lor, prefăcându-se că privesc vitrinele? De ce?

4 Formulează două întrebări pornind de la ultimul alineat al textului.

5 Alcătuieste câte o propoziție în care să utilizezi formele „într-una“, „întruna“, „într-o“, „dintr-o“.

6 Spune-ți părerea! De ce crezi că Garoffi tremura și era alb la față?

7 Construiește alte trei propoziții în care cuvântul „ochi“ să aibă sensuri diferite de cel din text.

8 Găsește sensul următoarelor expresii.

● a o coti _____

● a o lua la fugă _____

● încoace și încolo _____

9 Transformă grupurile de cuvinte astfel încât să exprime un singur lucru, fenomen.

bulgării tari și grei ca pietrele	trotuarele înzăpezite	diminețile umede
bulgăreletare și greu ca piatra		

10 Modifică:

trecător coleg bulgăr fulg copil

toți _____ toți _____ toți _____ toți _____ toți _____

niște _____ niște _____ niște _____ niște _____ niște _____

11 Analizează substantivele comune din al patrulea enunț al paragrafului al patrulea, după model.

„Eu mă aflu în fața librăriei“

Model: grup = substantiv comun, gen neutru (se numără „un“, „două“), număr singular

12 Transformă:

a) substantivele proprii în substantive comune și rescrie.

Un grup de elevi au cotit-o pe Corso. (bulevardul central) _____

Erau Coretti, zidărașul, și Garoffi, cel cu timbrele. (Cine erau cei doi?) _____

b) substantivele comune în substantive proprii.

Mă aflu în fața librăriei. _____ în față la „ _____ “

Enrico l-a recunoscut pe bătrânul funcționar, Giacomo. _____ *nume de librărie*

13 Citește (de la pagina următoare) continuarea povestirii pentru a afla sfârșitul întâmplării.

14 Scrie în câteva enunțuri ce te-a emoționat în această povestire.

15 Alcătuieste o compunere despre o întâmplare petrecută iarna. Alege un titlu potrivit.